

Ryssland

En fallstudie av Rysslands demokratiska ansatser

Adam Van Dam
Hans Gunnerdal

Abstract

Syftet med denna uppsats är att söka efter orsaker till varför Ryssland inte är mer demokratiserat. Slutsatserna är att Ryssland är idag ett icke fritt land som endast på ytan är en demokrati med få likheter med demokratistater i Europa. Vi finner att aktörer har spelat avgörande roll i demokratiseringen. Vidare anser vi att den starka presidentmakten i det semipresidentiella systemet har en negativ inverkan på demokratiprocessen. Politiska och civila rättigheter har försämrats samtidigt som presidentens makt har stärkts genom orättvisa allmänna val. En teori är att det kanske behövs ytterligare en demokrativåg för att få igång demokratiarbetet igen. Ryssland har för närvarande mycket arbete framför sig för att kunna kalla sig en liberal demokrati.

Nyckelord: Ryssland, Demokrati, Statsvetenskap, Transitionsland, Sovjetunionen
Antal ord: 8619

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Introduktion.....	1
1.2	Syfte och problemformulering.....	1
1.3	Disposition.....	2
2	Metod	3
3	Litteraturstudier	6
3.1	Begreppsdefinitioner.....	6
3.1.1	Demokrati.....	6
3.1.2	Diktatur.....	7
3.2	Demokrativågor.....	7
3.2.1	Diffusion.....	9
3.3	Historik.....	10
3.3.1	Ryssland före kommunisttiden.....	10
3.3.2	Kommunisttiden.....	10
3.4	Viktiga enskilda aktörer.....	11
3.4.1	Mikhail Gorbatsjov.....	12
3.4.2	Boris Jeltsin.....	13
3.4.3	Vladimir Putin.....	15
3.5	Konstitutionella styrelseformer.....	16
3.5.1	Parlamentet.....	17
3.5.2	Presidentämbetet.....	18
3.5.3	Regeringen.....	19
3.5.4	Vilken styrelseform har Ryssland?.....	20
3.6	Folkets möjligheter att påverka.....	20
4	Slutsatser	23
5	Avslutande diskussion	25
6	Referenser	27
7	Bilagor	29
7.1	Bilaga 1 ”Freedom Houses Checklist”.....	29
7.2	Bilaga 2 ”Allmänna fakta”.....	31

1 Inledning

1.1 Introduktion

Under större delen av 1900-talet är Ryssland en socialistisk enpartistat och landets invånare åtnjuter få demokratiska rättigheter. År 1991 är Sovjetunionen upplöst, Ryssland och ett flertal av de övriga sovjetrepublikerna inleder i samband med det förra systemets kollaps, demokratiseringsprocesser i riktning mot de liberala demokratierna i Väst. Eftersom man lätt kan finna exempel bland de forna sovjetstaterna där demokratiseringen har fallit väl ut känns det naturligt att ställa sig frågan varför vissa länder, däribland Ryssland inte lyckats lika väl i sin demokratiseringsprocess.

1.2 Syfte och problemformulering

Syftet med denna uppsats är att söka efter orsaker till varför Ryssland inte är mer demokratiserat. Vi utgår från Freedom Houses bedömning att Ryssland är ett icke fritt land och att landets demokratiseringsutveckling numera uppvisar en negativ trend. Vi avser göra en fallstudie av Ryssland och försöka fastställa hur enskilda aktörer har påverkat Rysslands demokratiska utveckling. Med hänsyn till detta så väljer vi att endast förhålla oss till några, av oss, utvalda teoribildningar samt forskning i området men också lyfta fram i detta sammanhang nya perspektiv och infallsvinklar. Vår huvudfrågeställning är: Varför är Ryssland inte mer demokratiserat?

Syftet avser att nås genom följande underfrågor:

- Hur har enskilda aktörer påverkat Rysslands demokratisering?
- Hur har Rysslands val av styrelseskick påverkat landets demokratisering?

1.3 Disposition

I vår uppsats kommer vi att redogöra för delar av Rysslands historia samt för detta arbete viktiga enskilda aktörer. Vi kommer att granska de val av styrelseskick som Ryssland har gjort och analysera hur dessa val har påverkat landets demokratisering. Vidare redogör vi det aktuella läget i Ryssland, politiskt men också rent allmänt. Metoddelen innehåller en metodbeskrivning, genomförande och bearbetning. Därefter följer en resultatredovisning och analys vilket kommer att utmynna i en diskussion. Till uppsatsen bifogar vi också 2 bilagor. Den första är den ”checklist” som Freedom House använder sig av då de granskar länders demokratiska utveckling. Bilaga 2 innehåller allmänna fakta som kan vara av intresse för den som läser denna uppsats.

2 Metod

Detta arbete utgår från vår ambition att undersöka ett postkommunistiskt land ur ett liberalt och demokratiskt perspektiv samt i enlighet med denna strävan begagna oss av de kurslitteraturer vi sedan tidigare har använt oss av från tidigare kurser. Tidigt under kursen *Att bygga demokrati* fann vi ett gemensamt intresse i landet Ryssland. Vidare diskussioner utmynnade så småningom i vår frågeställning. Med hjälp av våra erfarenheter från informationssökningen med Leif Johansson började vi undersöka om det fanns tillräckligt med underlag för detta arbete. Till en början fann vi ett flertal artiklar av intresse för vår uppsats via institutionens sökmotor. På Malmö Högskolas bibliotek fann vi ytterligare information i ett antal böcker som avhandlar Ryssland och demokrati. Dock bör tilläggas att vi avfärdade ett flertal böcker och artiklar under arbetets gång då vi fann dessa föråldrade eller mindre relevant till vårt arbete. Vi har sökt efter svar på vår frågeställning i dagsaktuella publikationer men även blickat tillbaka och sett om Rysslands högst säregna historia har något förklaringsvärde. Slutligen tänker vi oss att presentera vår konklusion. Vi kommer att fokusera på vår frågeställning och ge läsaren vår bedömning av fallet Ryssland.

På ett tidigt stadium insåg vi vikten av att begränsa oss vilket resulterade i ett tydligt syfte och en riktad frågeställning. Vi övervägde att göra en jämförande studie av flera länder men insåg att brist på tid skulle innebära att vi troligen inte hade möjlighet att fördjupa i det avseende som passade våra förväntningar vilket var en önskan hos oss båda. Vidare anser vi att en jämförande studie med Ryssland som ett av länderna skulle vara att frånga vårt främsta intresse vilket är att undersöka om Ryssland demokratiprocess.

Vi har baserat detta arbete enbart på litteraturstudier eftersom vi anser denna metod var mest lämplig med tanke på vår frågeställning samt från tidigare erfarenheter. Förvisso är det möjligt med kvantitativa eller kvalitativa studier som komplement till våra litteraturstudier men utrymmesmässigt känner vi att vi var tvungna att begränsa oss. Med hänsyn till denna uppsats formalia känner vi att vi varit tvungna att begränsa oss till att endast gå in på andra länder i de fall vi känner att det tillför något till vår uppsats. Vi är väl medvetna om att relationer till andra länder är av stor betydelse för demokratiseringsprocesser vilket vi även har nämnt i diffusionskapitlet.

Vår grupp känner att det har varit ett flertal krafter som samverkat både i demokratins uppkomst samt dess vidare utveckling i Ryssland. Det finns ett antal teorier och perspektiv som vi väljer att inte ta upp i detta arbete. Detta är en begränsning vi känner att vi är tvungna att göra av hänsyn till denna uppsats begränsningar i form av formalia och omfång. Därför väljer vår grupp att försöka förklara Rysslands demokratisering främst med hjälp av aktörsteorier.

De litteraturer vi nyttjat till detta arbete har främst varit av statsvetenskaplig genren med inriktning mot demokrati, men ävenledes litteratur från historievetenskapligt ämne har använts. Från internet har vi vänt oss främst till källor vi funnit via Lunds universitet samt Malmö högskola. Av internetkällorna har vi använt oss av två tidningar (Aftonbladet och DN) vilka har publicerat uppgifter vi anser vara pålitliga. Vidare har vi i arbetet refererat till NE samt Wikipedia. Den förstnämnda anser vi vara tillförlitlig då vi är bekanta men flera av författarna till dessa texters övriga alster. Vi är väl medvetna om att Wikipedia betraktas som en mindre tillförlitlig källa men informationen vi hämtat därifrån har vi kontrollerat genom andra källor vilket gör att vi känner att vi kunnat använda oss av det. På CIA: s hemsida inhämtade vi endast allmänna fakta då uppgifter från denna organisation kan anses vara politiskt vinklade på grund av denna organisations koppling till USA: s försvar. Freedom House är enligt oss en pålitlig källa då vi funnit att många ansedda författare har refererat till denna organisation.

Det finns ingen universell historia, sättet vi tolkar och tar till oss historia är högst subjektivt och påverkas av vart vi kommer ifrån, samhället vi lever i, vilket samhällsskikt man tillhör, dagsaktuella händelser och många andra faktorer. Idag är det inte endast via historieböckerna vi lär oss historia, den förmedlas via tv, internet, tidningar, filmer men också då vi interagerar med andra människor. Dessa media påverkas i sin tur av vilket parti som styr landet, religion, ideologier mm. Människlighetens historia har varit fylld av våld och konflikter och det är ganska naturligt att olika människor upplever samma historiska skede på olika sätt, beroende av vilken sida av konflikten du tillhör. Idag förs det dialoger länder emellan där man försöker komma fram till en gemensam tolkning av händelser med syftet att kunna enas kring en korrekt beskrivning av händelserna.¹

”To control the past is to master the present”.² Ett uttryck som är mycket passande när det gäller Sovjetunionens historiebruk över tid. Vid det bolsjevikiska maktövertagandet förringade man aktivt de moderniseringsförsök som gjort under tsar-tiden för att själva framstå i bättre dager.³ Sovjetunionens partihistoria har gång efter annan ändrats och modifierats för att negligera personer och händelser som på ett eller annat sätt fick partiet att framstå i dåligt ljus. Det sätt som Stalin tillskansade sig makten i Sovjetunionen efter Lenins död är ett exempel på detta. Det fanns andra aspiranter till platsen, men vinnaren skriver historien och under vissa perioder upphörde denna person att existera i den sovjetiska historieskrivningen.⁴ De sovjetiska ledarna förhöll sig på ett eller annat sätt till sina föregångare. Under perioder glorifierades Stalin för att i nästa stund fördömas, likaså var det för övriga partiledare och högt uppsatta personer i Sovjetunionen. Partiets historia anpassades och förvanskades konsekvent under större delen av Sovjetunionens existens. Man anpassade historien för att passa det

¹ Ferro, Marc, 2003. *The Use and Abuse of History*, preface.

² Ibid.

³ Landes, David S., 1999. *The Wealth and Poverty of Nations*, s. 268.

⁴ Ferro, Marc, 2003. *The Use and Abuse of History*, s. 166.

rådande politiska läget och legitimera den rådande ordningen och dess institutioner.⁵

Trots att Josef Stalin är ansvarig för miljontals människoliv och ett oerhört mänskligt lidande så är han ändå en av de mest populära ryska medborgarna genom tiderna enligt en nyligen publicerad undersökning. Detta kan dels förklaras med ovan nämnda förvanskning av historien men också med den personkult som skapade i och med vinsten i det andra världskriget, eller det stora fosterländska kriget som det kallas i Ryssland, vinsten gav Stalin en oerhörd popularitet, en popularitet som håller i sig än idag.⁶

⁵ Ferro, Marc, 2003. *The Use and Abuse of History*, s. 167.

⁶ www.aftonbladet.se

3 Litteraturstudier

3.1 Begreppsdefinitioner

För att inga tvivel ska råda angående vad vi i vår grupp menar när vi använder oss av begreppet demokrati så avser vi nedan redogöra för den enligt oss gängse beskrivningen. Vi känner också att i denna kontext kan det vara berättigat att även redogöra för demokratins motsats, diktaturer, för att i slutskedet av detta arbete kanske kunna fastställa vart Ryssland placerar sig mellan dessa två motpoler.

3.1.1 Demokrati

När man studerar demokratibegreppet inser man ganska snart att det finns flera typer av demokrati eller snarare djup av demokrati. Det finns i första hand liberala demokratier, valdemokratier samt framväxande demokratier (emerging democracy). Att det finns olika demokratisorter kommer av att demokratibegreppet är flerdimensionerat, ett land måste alltså svara väl på en rad olika krav för att kunna sägas vara en demokrati.⁷ Nedan listar vi de krav som Freedom House ställer på ett land för att få kallas en valdemokrati:⁸

1. A competitive, multiparty political system;
2. Universal adult suffrage for all citizens (with exceptions for restrictions that states may legitimately place on citizens as sanctions for criminal offenses);
3. Regularly contested elections conducted in conditions of ballot secrecy, reasonable ballot security, and in the absence of massive voter fraud, and that yield results that are representative of the public will;
4. Significant public access of major political parties to the electorate through the media and through generally open political campaigning.

De krav som ställs för valdemokratier är enligt vår mening de lägsta krav man kan ställa på ett land som vill få kalla sig en demokrati. När man ska fastställa om ett land uppnår kraven som ställs för en liberal demokrati omfattas även civila rättigheter men även landets rättsliga system. På Freedom House hemsida finns en

⁷ Karvonen, Lauri., 2008. diktatur – om ofrihetens politiska system, s 16f.

⁸ www.freedomhouse.org

checklista där man finner de krav som ställs på ett land som vill få kalla sig en liberal demokrati. Vi har lagt denna checklista som bilaga till denna uppsats.⁹

3.1.2 Diktatur

Det moderna diktaturbegreppet förklaras enklast med att säga att en diktatur är demokratins motsats. På en fullvärdig demokrati ställs det bland annat krav på fria val, rättsäkerhet, respekt för mänskliga rättigheter samt ett fritt och aktivt civilsamhälle. Skall ett land kunna betecknas som en fullvärdig diktatur så skall landet uppvisa raka motsatsen på ovan ställda krav. Ofta uppfyller ett land endast vissa av dessa kriterier och placerar sig därför någonstans mellan dessa båda begrepp.¹⁰ Nedan följer en lista hämtat ur Lauri Karvonens bok ”diktatur”. Listan visar hur en diktatur svarar på de krav som ställs för en demokrati.¹¹

- Politik: Val, där de överhuvudtaget förekommer, är en kuliss, någon genuin konkurrens om politisk makt finns inte.
- Rättigheter: Utbredda kränkningar av mänskliga rättigheter.
- Statsinstitutioner: Redskap för den politiska makten förföljer regimens motståndare skoningslöst, skenrättegångar iscensätts i politiskt syfte.
- Civilt samhälle: Närgången granskning av medborgarnas förhållande.

3.2 Demokrativågor

Då man vill beskriva demokratins spridning i världen sedan 1900-talets början är det vanligt att man stödjer sig på Huntingtons vågteori. Huntington säger att demokratins spridning inte har varit en linjär rörelse utan snarare följt ett vågmönster. Detta vågmönster har inträffat ett flertal gånger under 1900-talet, den första redan vid seklets början. När man ser ett flertal länder i anslutning till varandra och under samma tidsperiod göra en demokratisk övergång, förmodas orsaken ha en gemensam grund och därför vara länkade till varandra. I de två inledande vågorna har man sett att den demokratiserande vågen följts av en motvåg med den motsatta effekten. Rysslands demokratisering har skett i slutet av den tredje vågen, en våg som vissa menar är över.¹² Ett flertal av de länder som inlett en demokratisering under denna våg har eller håller på att återfalla till ett

⁹ www.freedomhouse.org

¹⁰ Karvonen, Lauri., 2008. diktatur – om ofrihetens politiska system, s 16ff.

¹¹ Ibid. S 19.

¹² Diamond, Larry, 1999. *Developing Democracy- Toward Consolidation*, s. 61.

auktoritärt styre. Den ryska problematiken är kopplat till kommunisttiden och beror på de fundamentala skillnaderna systemen emellan.¹³ Den vanligaste tolkningen av Huntingtons teori inkluderar de postkommunistiska länderna i Central- och Östeuropa medan andra säger att den tredje vågen är över och att dessa länder är tillräckligt många till antalet för att kunna räknas till en ny fjärde våg. Tidsspannet som skiljer de första demokratiseringarna under den tredje vågen och de som skett i Central- och Östeuropa är så stort att det knappas finns en påtaglig koppling, länderna i mellan.¹⁴

Modellens största brist är att den bara påvisar en global företeelse och ger lite insikt i vad som orsakar denna vågrörelse. Grugel menar att vågteorins svaghet är bland annat det stora tidsspann som de enskilda vågorna spänner över, de geografiska avstånden mellan länder inom samma våg. Det är onekligen svårt att se ett samband mellan Portugals och Rysslands demokratisering om man dels ser till det geografiska avståndet, skillnaderna i ländernas historia samt det antalet år som skiljer de båda händelserna åt. Grugel anser att Huntington ger globaliseringen en överdriven betydelse samt att vågteorin har ringa förklaringsvärde när det gäller demokratins uppkomst eller återgång.¹⁵

Globala krafterns betydelse för uppkomsten av demokratier kan möjligen förklaras med hjälp av Lipsets moderniseringsteori. Lipset anser att kapitalismen är demokratins hjärta. Kapitalism skapar välstånd, välstånd leder till en välutbildad medelklass. Denna samhällsklass skapar i sin tur ett kulturellt klimat som är gynnsamt för demokrati.¹⁶

Grugel presenterar ytterligare två teorier i anslutning till moderniseringsteorin, en strukturell och en agentbaserad. Grugel är noga med att poängtera att ingen av dessa teorier fullt ut kan förklara ett specifikt fall men att kombinationen av flera kan ge en mer komplett bild.¹⁷

John Odling-Smee säger i en artikel att man borde se Rysslands demokratiseringsprocess ur ett längre perspektiv. Han menar att Gorbatsjov redan 1985 startade en demokratiseringsprocess i Ryssland och att Jeltsin under 1990-talet fortsatte detta arbete, såväl ekonomiskt som politiskt. Artikelförfattaren skriver att Putins presidentskap inneburit att Ryssland återfallit politiskt och uppvisar klara auktoritära tendenser men att det marknadsekonomiska reformarbetet gått framåt.¹⁸ Nu har det snart gått 20 år sedan marknadsekonomi infördes i Ryssland, över 25 år om man räknar från det reformarbete som Gorbatsjov inledde och än har det ryska folket inte fullt förtroende för detta system. Denna skepsis kan förklaras av de 75 år av kommunistiskt ekonomiskt tänkande hos det ryska folket. Dessa tankar har en hämmande effekt på ryskt entreprenörskap vilket bromsar den ekonomiska utvecklingen.¹⁹ Larry Diamond

¹³ Diamond, Larry, 1999. *Developing Democracy- Toward Consolidation*, s. 53.

¹⁴ Denk, Thomas – Silander, Daniel, 2007. *Att studera demokratisering*, s.135.

¹⁵ Grugel, Jean, 2002 *Democratization – a critical introduction*, s. 32.

¹⁶ *Ibid*, s.49.

¹⁷ *Ibid*, s.46.

¹⁸ Odling-Smee, John, 2008. *Longer view is better*.

¹⁹ Landes, David S., 1999. *The wealth and poverty of nations*, s. 517f.

argumenterar för att det finns ett klart samband mellan ekonomisk utveckling och demokrati. Han menar att i takt med att ett lands ekonomi utvecklas så skapas ett politiskt klimat i samhället som gynnar och nästan är en förutsättning för demokrati.²⁰ Lundquists argumenterar att man inte kan dra några definitiva slutsatser rörande marknadsekonomi och demokrati men att det finns ett otvivelaktigt samband mellan de båda.²¹

3.2.1 Diffusion

I Jonas Linde och Joakim Ekmans bok *Demokratiseringsprocesser* tas begreppet diffusion upp. Med diffusion menas transnationell idéspredning och demonstrationseffekter, som enligt författarparet kan påverka och ge upphov till demokratiseringsprocesser utan att det nödvändigtvis funnits någon avsikt att göra det. Linde och Ekman berättar att Huntington förklarar den tredje demokratiserings vågen med påverkan av externa aktörer, USA och EG/EU ska ha börjat med demokratifrämjande åtgärder samtidigt som Sovjetunionen och USA slutat ge stöd åt auktoritära regimer samt att den katolska kyrkan ställt sig mer positiv till demokrati. Vidare ger Huntington ”snöbolls”- och demonstrationseffekten stort förklaringsvärde, han menar att en framgångsrik demokratiseringsprocess i ett land inspirerar andra att göra samma sak. Det behöver inte vara mer än insikten om att förändring är möjligt som kan utmynna i ett lands demokratisering.²²

Linde och Ekman lyfter även fram att demonstrationseffekten har ökat i betydelse under den tredje vågens demokratisering gentemot de två föregående tack vare de teknologiska framsteg som gjort under 1900-talet. Detta exemplifieras tydligt i den kommunistiska regimens sammanbrott under slutet av 1900-talet. När folket i Tjeckoslovakien såg på sina tv-apparater hur det östtyska folkets protester ledde till Berlinmurens fall inspirerade denna händelse det tjeckoslovakiska folket att själva driva bort det egna kommunistpartiet från makten i landet.²³ Mottagaren eller aktören kan såväl finnas på medborgarnivå som på politisk elitnivå.²⁴ Forskning inom diffusionsområdet visar också att det är vanligt att diffusionsagenten är ett nätverk eller en transnationell organisation. Fackföreningar, kvinnorrättsorganisationer och andra liknande grupper lyfts fram som spridare och mottagare av politiska idéer.²⁵

Författarna är noga med att understryka att tankarna om idéspredning och demonstrationseffekter ofta inte är tillräckligt. I många fall så måste dessa idéer anpassas till den kulturella, lokalpolitiska och socioekonomiska kontext som råder i mottagarlandet och inte ens då är det säkert det lyckas eller fortskrider.

²⁰ Diamond, Larry, 1999. *Developing Democracy- Toward Consolidation*, s. 161f.

²¹ Lundquist, Lennart, 2001. *Medborgardemokrati och eliterna*, s.61.

²² Ekman, Joakim – Linde, Jonas, 2006. *Demokratiseringsprocesser*, s.199f.

²³ Ibid.

²⁴ Denk, Thomas – Silander, Daniel, 2007. *Att studera demokratisering*, s.69f.

²⁵ Ibid, s.71f.

Huntington beskriver internationella ”snöbolls”- effektens begränsningar väldigt tydligt genom följande mening: ”Snöbollar som rullar nerför en backe växer inte bara och ökar farten – de smälter också i en ogynnsam miljö”.²⁶

3.3 Historik

I denna del kommer vi att presentera specifika händelser i Rysslands historia som gör att landet särskiljs från andra länder. Vi söker förklaringar till dagens tillstånd hämtat ur det egna landets historia men också i hur landet interagerat med andra nationer.

3.3.1 Ryssland före kommunisttiden

Det område som idag betecknar Ryssland bestod under tidig medeltid av ett antal furstendömen. Ryssland bedöms vid denna tid ha varit likvärdigt tekniskt utvecklat i jämförelse med hennes europeiska konkurrenter fram till det att landet invaderades av Mongolerna (1240–1480).²⁷ Tiden under mongolisk kontroll ledde till att Ryssland distanserades från det övriga Europa och följde inte längre samma utvecklingskurva. Europa genomgick under denna tid en enorm förändring i jämförelse med Ryssland. Det skedde sociala, intellektuella men också tekniska förändringar. Europa genomgick renässansen och reformationen vilket i hög grad kom till att modernisera Europas länder vilket innebar att Ryssland ohjälpligen halkade efter.²⁸

Tiden efter mongolinvasionen följs av tsar-tiden (1547-1916), det mest utmärkande under denna tid är att Rysslands gränser vidgas något enormt, främst på hennes grannländers bekostnad. De många krig som utkämpades under denna tid medförde oerhörda lidande och umbärande för det ryska folket, bland de hårdast drabbade inom Ryssland var bönderna. I Ryssland vid denna tid var, större delen av befolkningen livegna och hade få om ens några rättigheter. Många länders bönder i Europa var livegna men de ryska bönderna var dessutom bundna av lagen att stanna på sin födelseort. Ryssland var dessutom det europeiska land som var sist med att avskaffa livegenskapen, vilket skedde först år 1861.²⁹

3.3.2 Kommunisttiden

²⁶ Ekman, Joakim – Linde, Jonas, 2006. *Demokratiseringsprocesser*, s. 200.

²⁷ www.ne.se

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

Den 7 november 1917 störtar bolsjevikerna den provisoriska regering som lett Ryssland sedan tsarens abdikation. Bolsjevikerna är en av två grenar tillhörande det socialistiska parti som vid denna tidpunkt konkurrerar om makten i Ryssland. Bolsjevikerna, ledda av Vladimir Lenin gör sig snabbt kvitt sina konkurrenter och Ryssland har från denna stund fram till 1990-talet inga alternativ till den politiska makten.

År 1922 så skapas Sovjetunionen. Ukraina och Vitryssland, som hade sökt sitt oberoende från Ryssland mer eller mindre tvångsansluts till unionen.³⁰ När Lenin dör, 1924 gör en ny aktör inträde på den politiska arenan, Josef Stalin. Stalin som tidigare i sin karriär varit folkkommissarie insåg vikten av att motverka uppkomsten av etnisk nationalism i de skilda delarna av landet. Man avsåg ersätta nationalistiska och territoriella tankar inom unionen med en sorts fabricerad Sovjetpatriotism.³¹

Det andra världskriget drabbar Sovjetunionen oerhört hårt om man mäter i människoliv och mänskligt lidande. Ser man rent territoriellt på det så gick Sovjetunionen och Stalin själv stärkt ur konflikten. Ett flertal länder som innan kriget varit fria nationer tvångsanslöts till unionen i form av satellitstater. Relationerna mellan Sovjetunionen och USA var allt sedan krigsslutet ansträngda och man skulle komma att hamna i en rustningsspiral under kommande årtionden. Det kalla kriget kan enklast beskrivas som ideologiernas kamp, kapitalism mot kommunism, marknadsekonomi mot planhushållning. I slutändan visar sig Sovjetunionen vara den svagare av dessa parter. Naturligtvis finns det viktiga politiska aktörer att nämna under denna tid men i stort fortsätter de bara på Stalins linje och deras agerande är starkt begränsat till inre oroligheter och kapprustningen med USA. Större politiska och ekonomiska förändringar kommer inte att ske i Sovjetunionen, förrän Michail Gorbatjov gör entré på den politiska scenen.³²

3.4 Viktiga enskilda aktörer

I transitionsteorin betonar man eliternas roll och handlingar från enskilda aktörer i ett lands demokratisering. Den politiska aktören hamnar helt enkelt i fokus när man analyserar ett lands demokratiseringsprocess. Eliten som i detta fall syftar på den politiska eliten som till exempel enskilda politiker och det kommunistiska partiet under kommunisttiden, påverkar demokratiseringsprocessen av Ryssland mer än vad den ekonomiska faktorn gör enligt transitionsteorin.³³ Transitionsteorin förkastar också teorierna om att strukturella förutsättningar är nödvändiga för en demokratisering. Istället har den amerikanske statsvetaren

³⁰ www.ne.se

³¹ Karlsson, Klas-Göran, 2003. *Europa och världen under 1900-talet*, s. 95.

³² www.ne.se

³³ Grugel, Jean, 2002. *Democratization – a critical introduction*, s.56ff.

Dankwart A. Rustow skapat en modell bestående av tre faser, en förberedelsefas, en beslutsfas och slutligen en tillväjningsfas. Rustow menar att demokratisering är en process i flera steg. I första fasan är det en kamp mellan gamla och nya eliter, processen fortsätter med en kompromiss och slutligen anpassar eliterna sig till den nya demokratin och dess spelregler. De politiska aktörerna spelar avgörande roller i denna process.³⁴ Det finns många enskilda aktörer som har en roll i att Ryssland ser ut som den gör idag, men få har haft mer avgörande roll än Michail Gorbatsjov som Mark R. Thompson beskriver så träffande: ”No Gorbachev, no democracy”.³⁵ Boris Jeltsin och Vladimir Putin är andra viktiga enskilda aktörer vars handlingar ger en förklaring till varför Rysslands demokratisering befinner sig där den är idag.

3.4.1 Mikhail Gorbatsjov

Gorbatsjov föddes i Stavropol i södra Ryssland 1931 och är idag i Västvärlden mest ihågkommen som den man vars handlingar ledde till ett slut på det kalla kriget samt Östeuropas liberal- och demokratisering. I det nutida Ryssland däremot framställs han som orsaken till Sovjetunionens fall på grund av sina reformer. Före denna viktiga händelse började Gorbatsjovs inblandning i politiken först när han gick med i kommunistpartiet under sin studietid i Moskvauniversitetet, där han studerade juridik. Efter studierna återvände han till hemregionen och inledde sin politiska karriär på heltid. När han år 1978 befordrades till sekreterare i partiets centralkommitté i Moskva och tilldelades ansvar för jordbruksfrågor började hans status inom partiet snabbt stärkas. Två år senare tog han plats i politbyrån. I mitten av 1980-talet, då som partiets yngste medlem utsågs han till partiets generalsekreterare trots sin ålder. Som Östeuropas främste ledare började han sina första år som generalsekreterare med ett omfattande reformprogram. Tre begrepp kännetecknar det reformprogram som anses lett till Sovjetunionens sönderfall, *perestrojka*, *glasnost* och *demokratizatsija* vilka betyder ekonomisk omstrukturering, ökad öppenhet i massmedia respektive politisk liberalisering.³⁶

Under Gorbatsjovs ordförandetid introducerade han ett nytt utrikespolitiskt tänkande vilket ledde till förbättrade relationer mellan Väst och Öst. För första gången på många år talades det om fredlig nedrustning samt samexistens mellan supermakterna. För detta belönades han år 1990 med Nobels fredspris.³⁷ Samma år blev han av Högsta sovjet, dessutom utnämnd till hela Sovjetunionens förste president.³⁸

Sovjetunionen sönderfall pågick redan långt före Mikhail Gorbatsjovs tid som ledare. Enligt en anhängare till transitionsteorin har en transition till demokrati

³⁴ Ekman, Joakim – Linde, Jonas, 2006. *Demokratiseringsprocesser*, s. 99ff.

³⁵ Thompson, Mark R., *Democratic Revolutions*, 2004, s. 65.

³⁶ www.ne.se

³⁷ Karlsson, Klas-Göran, 2003. *Europa och världen under 1900-talet*, s. 151.

³⁸ www.ne.se

inletts när de första tecknen på att en sittande regim börjat försvagas.³⁹ Den dalande ekonomiska tillväxten samt allvarliga problem med planekonomin uppstod redan under 60-talet vilket Gorbatsjovs regim inte kan beskyllas helt och hållet för.⁴⁰ Dessutom har missnöje bland republiker och stora samhällsklasser inom unionen mot den auktoritära centralmakten vuxit sig mycket stark när Gorbatsjov tog över ordförandeposten.⁴¹ Med stor sannolikhet försökte han genom sitt ambitiösa reformarbete blidka kritikerna för att bevara unionen. Men alla hans försök att rädda unionen var dömda att misslyckats på förhand. Republikerna inom unionen strävade efter större autonomi från centralmakten i Kreml, medan systemtrogna kommunister önskade en återgång till ett än mer auktoritärt styre liknande det före Gorbatsjovs regenttid. Till och med många politiker i hans hemland, Ryssland önskade mer självständighet trots att ryssar dominerade såväl den politiska makten som armén inom Sovjetunionen.⁴² Pressad av den ekonomiska situationen samt den massiva kritiken från alla håll tvingades han till omfattande reformer och valde republikernas sida. Syftet med reformerna var att förnya och effektivisera det existerande sovjetsystemet, men istället ledde reformerna till dess undergång. Ekman och Linde skriver att liberalisering ofta leder till demokrati även om det inte är den auktoritära regimens avsikt och att Gorbatsjov intentioner med reformerna aldrig var tänkt att leda till undergång för Sovjetunionen.⁴³

Dagen före undertecknandet av det unionsfördrag som skulle ha givit republikerna ökad autonomi, utsattes Gorbatsjov för ett kupp försök. Kuppen anfördes av de övriga i statsledningen vilka motsatte sig hans reformarbete och strävade efter att ”vrida tiden tillbaka”. Men Ryska rådsrepublikens president Boris Jeltsins djärva motstånd mot kupp makarna resulterade i att kuppen misslyckades. Kort därefter upplöstes Sovjetunionen och Gorbatsjov avgick och lämnade alla sina politiska åtaganden.⁴⁴

3.4.2 Boris Jeltsin

Boris Jeltsins liv sträckte sig från år 1931 till 2007 och kommer att bli ihågkommen i den politiska historien som Rysslands president mellan åren 1991-1999. I den dåvarande staden Sverdlovsk påbörjade han sin politiska karriär i det kommunistiska partiet efter universitetsstudier. Karriären tog ett tog ordentlig fart i mitten av 80-talet när han förflyttades till huvudstaden Moskva där han erhöll en post i centralkommittén. Bara ett år senare blev han partichef för det kommunistiska partiet i huvudstaden samt kandidatmedlem i politbyrån. Men efter att offentligt kritiserat missförhållandena i det kommunistiska samhället

³⁹ Ekman, Joakim – Linde, Jonas, 2006. *Demokratiseringsprocesser*, s. 104.

⁴⁰ Grugel, Jean, 2002. *Democratization – a critical introduction*, s.194.

⁴¹ Karlsson, Klas-Göran, 2003. *Europa och världen under 1900-talet*, s. 252ff.

⁴² Ibid.

⁴³ Ekman, Joakim – Linde, Jonas, 2006. *Demokratiseringsprocesser*, s. 105.

⁴⁴ www.ne.se

förargade han många av sina partikamrater och avsattes från sina poster samt förlorade sina politiska åtaganden. Man skulle kunna tro att Boris Jeltsins politiska karriär var över efter denna schism, men något oväntat, gjorde han en uppseendeväckande återkomst i den ryska politiken och lyckades dessutom bli invald i den nygrundade folkkongressen 1989.⁴⁵

Under de kommande åren tilltog Jeltsins popularitet hos det ryska folket vilket så småningom ledde till att han blev den Ryska Federationens första folkvalda president efter Sovjetunionens sönderfall. Tiden före hans ämbete som Federationens president hann han dels bli ordförande i Rysslands Högsta Sovjet samt på demokratisk väg utropades han till president i Ryska rådsrepubliken av folket. I det omtalade kuppöversöket av systemtrogna kommunister i augusti 1991, ledde han motståndet mot kuppen vilket resulterade i att han blev än mer folkkär. Jeltsin bidrog i högsta grad till Sovjetunionens upplösning då han kort efter denna händelse drog nytta av sin popularitet hos det ryska folket, lyckades övertala Gorbatsjov att förbjuda det sovjetiska kommunistpartiet samt stödde bildandet av OSS.⁴⁶ Jeltsin anses vara mindre ideologiskt bunden och mer taktiskt flexibelt än Gorbatsjov. Därför sågs han av dem som var emot Sovjet och kommunismen som symbol och en ledare som stod för något nytt i Ryssland år 1991 efter kommunismens fall.⁴⁷ Under Jeltsins tid som president för Ryska Federationen påbörjade en demokratiseringsprocess av det ryska samhället för att komma ifrån den auktoritära kommunistiska ideologin. Marknadsekonomi infördes och ersatte den föråldrade planekonomin. Från år 1993 genomfördes ett omfattande reformarbete, men det parlament som fanns kvar sen sovjettiden motsatte sig detta vilket ledde till att Jeltsin lät upplösa parlamentet med vapenmakt. Efter allmänna val skapades tvåkammarsparlament i form av statsduman och federationsrådet, dessutom lyckades han få igenom en ny konstitution som var nästan alltigenom anpassad för honom. En konstitution som gav en sittande president mer makt på parlamentets bekostnad.⁴⁸

En väpnad och blodig konflikt mellan muslimska Tjetjenien och centralmakten i Moskva uppstod under Jeltsins presidenttid. Trots att han inte lyckades lösa konflikten blev han återvald som president för ytterligare en mandatperiod. Denna tid kännetecknades av statens fortsatta försvagning ekonomiskt och politiskt och Jeltsins fysiska ohälsa. Sommaren 1999 undkom han med endast några rösters marginal från att ställas inför riksriättsåtal. Drivande i detta var kommunisterna och vänsteroppositionen i statsduman som hade fem åtalspunkter de ansåg presidenten skyldig till, Jeltsins skuld i Tjetjenienkriget, Sovjetunionens kollaps, parlamentsupproret 1993, arméns förfall samt folkmord. Han klarade sig undan åtal men stödet hos folket var rekordlåg. Det ryska folket förväntade sig mirakel av Jeltsin när han valdes till president 1991, men i slutet av

⁴⁵ www.ne.se

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Elliot, John E. – Hall, Thomas, 1999. "Boris Yeltsin and Russia's rocky road to capitalism: the early years", *International Journal of Social Economics*, vol. 26, nr. 12, s. 1389.

⁴⁸ Ibid, s. 1401ff.

dennes regeringstid vände sig folket emot honom.⁴⁹ Kombinationen av låga opinionssiffror samt hälsoproblem kan vara orsaken till att Jeltsin avgick i förtid som president. Premiärminister Vladimir Putin övertog ämbetet som tillförordnad president tills nästa val några månader senare.⁵⁰

3.4.3 Vladimir Putin

Putin föddes 1952 och är känd som den Ryska Federationens president mellan åren 2000-2008. Boris Jeltsins plötsliga avgång i slutet av 1999 tillät Putin sitta på presidentposten som tillfällig president. Han utsågs till president i valet i mars år 2000. Hans popularitet ledde till att han återvaldes 2004 av en förkrossande majoritet. Innan dess har Putin hunnit arbeta inom den ryska underrättelsetjänsten och som premiärminister augusti 1999-maj 2000.⁵¹

Putins är oerhört omtyckt i stora delar av Ryssland efter sin tid som president. En del författare anser att den positiva ekonomiska utvecklingen samt att levnadsvillkoren förbättrats sedan Jeltsins regeringstid är en av orsakerna till Putins popularitet. Landets BNP har ökat från 200 miljarder dollar år 1999 till 920 miljarder år 2006 och är världens 10:e största ekonomi. Men landets ekonomiska uppgång beror till stor del på de inkomster staten tillförskansat sig genom de höga olje- och energipriser. Dessutom är inflationen mycket högt och ryska investerare flyttar sina pengar utomlands skriver Lilian Shevtsova som arbetar på Moscow center of the Carnegie Endowment for International Peace.⁵²

Framgångar i Tjetjenienkriget har ökat Putins popularitet på hemmaplan vilket också reflekterades på opinionssiffrorna. Att hans popularitetskurva stiger i Ryssland står i kontrast till vad han har utträttat för landet ur ett demokratiskt perspektiv. Efter Jeltsins något kaosartade men demokratireformerande regeringstid anser många att Putin under sin tid på presidentposten, har fört landets demokratiska utveckling till en återgång till ett mer auktoritärt styre. Kreml i Moskva har stärkt sin makt, politiska opponenter trakasseras, pressfriheten har försämrats samt kulturliv och historiebilden har alltmer influerats av patriotiska värden. Det är allmänt känt att Putin har som mål att återskapa en stormakt av Ryssland. Han har rent av blivit anklagad av inhemska politiker för att sträva efter att återupprätta Sovjetunionen och stärka Kremls inflytande inom den ryska federationen på bekostnad av de andra 89 regionerna och republikerna.⁵³ Anklagelser från omvärlden om att Putin har etablerat en auktoritär regim får stöd av till exempel Shevtsova. Förvisso håller hon med om att dagens Ryssland inte är en demokrati men inte heller en auktoritär regim som återfinns i Kuba eller Nordkorea. Vidare skriver hon att 70 procent av den ryska

⁴⁹ Khrushchev, Sergei, 2000. "Russia after Yeltsin: A Duel of Oligarchs", *Mediterranean Quarterly*, nr. 3, s. 1f.

⁵⁰ www.freedomhouse.org

⁵¹ www.ne.se

⁵² Shevtsova, Lilia, 2008. "Vladimir Putin", *Foreign Policy*, nr. 164, s. 34.

⁵³ www.ne.se

befolkningen säger sig vara redo att leva i ett fritt samhälle och därför kommer inte Putins auktoritära regim att vara länge.⁵⁴

Förutom kritik mot hans inhemska politik har Putin under sin presidenttid, bland annat tvingats hantera omvärldens oro över hur han har skött Tjetjenienkriget, USA: s planer på att uppföra missilförsvar runt om i världen samt om han tänker följa den ryska konstitutionen och lämna presidentämbetet efter sin andra mandatperiod.⁵⁵ Flera källor menar att Putin officiellt har meddelat att han kommer att fortsätta verka i politiken efter sin andra mandatperiod.⁵⁶ Mycket riktigt presenterades han som den nye premiärministern år 2008, samma dag som den nya presidenten Dimitrij Medvedev svor presidenteden. Samma post han tidigare satt på i slutet av Jeltsins regeringstid.⁵⁷

3.5 Konstitutionella styrelseformer

I nya demokratier står länderna inför valet av vilken konstitutionell styrelseform som lämpar bäst för deras respektive land. De dominerande statskicken är parlamentarism och presidentialism, vilka båda har sina för- och nackdelar. De väsentligaste skillnaderna mellan dessa båda är dels hur den politiska makten fördelas och dels om det finns en eller två kanaler för det folkliga inflytandet.⁵⁸ Inom den akademiska världen har båda dessa system sina förespråkare och kritiker.⁵⁹

Parlamentarism är det vanligaste konstitutionella styrelseformen i Västeuropa medan exempel på presidentiella system kan hittas i USA och majoriteten av länderna i Latinamerika. I det förstnämnda systemet finns det bara en kanal för folkligt inflytande genom att i allmänna val rösta fram representanter till den lagstiftande församlingen. Denne församling har både befogenhet att utse samt eventuellt avsätta en regering som då är ansvarig inför parlamentet. I ett presidentiellt system har folket två kanaler för sitt inflytande genom parlamentsval och presidentval. Presidenten innehar både rollen som stats- och regeringschef till skillnad från det parlamentariska systemet där dessa ämbeten måste besittas av två personer. Som regeringschef leder presidenten regeringens arbete samt har initiativet vid regeringsbildning eller avsättning av enskilda ministrar. Parlamentet brukar dock ha möjlighet att påverka. I USA till exempel har parlamentet den godkännande makten när presidenten nominerar sina ministrar. Presidenten har vanligtvis en del befogenheter som exempelvis vetomakt mot parlamentet, utlysa nyval, folkomröstningar, undantagstillstånd och utföra dekret. Dessa befogenheter

⁵⁴ Shevtsova, Lilia, 2008. "Vladimir Putin", *Foreign Policy*, nr. 164, s. 34.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ www.freedomhouse.org

⁵⁷ www.ne.se

⁵⁸ Ekman, Joakim – Linde, Jonas, 2006. *Demokratiseringsprocesser*, s. 164.

⁵⁹ Frye, Timothy, 2002. *Presidents, Parliaments, and Democracy: Insights from the Post-Communist World*, s. 81f.

varierar från land till land. Eftersom presidenten har eget folkligt mandat krävs det en majoritet av parlamentets röster för att avsätta denne.⁶⁰

Både parlamentarism och presidentialism kan fungera i nya demokratier enligt Linde och Ekman, men de skriver också att ”De flesta större empiriska studier talar dock till parlamentarismens fördel när det gäller demokratins funktionssätt.”⁶¹

Presidentialism är inte sämre för nya demokratier att tillämpa i jämförelse med ett parlamentariskt system, utan andra faktorer enligt Linde och Ekman. De menar bland annat att om presidentmakten är stark samtidigt som polariserade politiska partier är svaga kan svårlösta konflikter mellan president och parlament uppstå. Däremot har ett system med starka parlament större möjligheter att lösa konflikter och uppnå kompromisser, något i nya demokratier kan vara avgörande för demokratins fortsatta utveckling.⁶² Andra forskare såsom exempelvis Grugel uppmärksammar att parlamentariska regimer ger mer stöd till att utveckla ett stabilt partisystem medan ett presidentiellt system har fått kritik för att styra ett lands partisystem mot ett enpartisystem och bort från politiskt pluralism.⁶³

3.5.1 Parlamentet

Den ryska federationens federala församling består av två kamrar, underhuset statsduman och överhuset federationsrådet. Statsduman har plats för 450 ledamöter. Alla ryska medborgare har från 21 års ålder laglig rätt till att ställa upp för en plats i statsduman. Sedan december år 2007 fördelas alla platser i statsduman i proportion till partiernas procentuella storlek från allmänna val, till skillnad från tidigare bara hälften. Därefter fyller partierna de platser de tilldelats genom att utse ledamöter bland sina kandidater inom respektive parti. Man har en spärr på minst sju procent, vilket innebär försämrade möjligheter till representation i statsduman för mindre partier då den tidigare låg på fem procent.⁶⁴ Statsduman anses vara den starkare av de båda kamrarna då den bland annat innehar makt att godkänna eller avvisa presidentens nomineringar av kandidater till premiärministerposten och ordförandeposten för ryska centralbanken. Vidare är statsduman också den främsta lagstiftaren och alla lagar måste först gå igenom denna kammare. Man har också makt att föreslå federationsrådet att avsätta presidenten eller gå emot dennes veto, men för det krävs 2/3 delars majoritet i båda kamrarna.⁶⁵

Federationsrådet även kallad överhuset, består av 176 ledamöter som tidigare väljs eller utnämns från delrepublikerna av guvernörer och regionala lagstiftande församlingar. I federationsrådet kan representanter för delrepublikerna lyfta fram

⁶⁰ Ekman, Joakim – Linde, Jonas, 2006. *Demokratiseringsprocesser*, s. 164ff.

⁶¹ Ibid, s. 171.

⁶² Ibid, s. 171f.

⁶³ Grugel, Jean, 2002. *Democratization – a critical introduction*, s. 74f.

⁶⁴ www.freedomhouse.org

⁶⁵ www.wikipedia.org

lokala frågor och intressen som berör dem samt möjlighet att influera federationen Ryssland. Men sedan en reform år 2004 har presidenten övertagit rättigheterna att utnämna guvernörerna i delrepublikerna istället för genom allmänna val. Detta betyder att presidenten indirekt utövar inflytande på hälften av platserna i överhuset på folkets bekostnad.⁶⁶ Federationsrådet anses ha mindre makt än statsduman, då överhuset främst behandlar juridiska frågor under den nationella nivån samt innehar en mer rådgivande och reflekterande roll till lagförslag från statsduman eller presidenten. Dock skulle en konflikt mellan statsduman och federationsrådet uppstå rörande ett lagförslag och de inblandade parterna inte kan enas om en kompromiss, kan federationsrådet med 2/3 delars majoritet sända lagförslaget vidare till presidenten som då får ta ett avgörande beslut om detta. Dessutom innehar federationsrådet det slutgiltiga beslutet om statsduman föreslår att presidenten bör tvingas lämna sitt ämbete.⁶⁷

Senaste valet för partiernas representation i statsduman ägde rum 2 december, 2007 och resulterade i att fyra partier fick representation i statsduman. Förenade Ryssland kvarhöll sin ställning som det överlägset största partiet med 315 platser medan näst största parti blev Kommunistpartiet med 57 platser. Resterande platser gick till Liberaldemokratiska partiet (40 platser) samt Rättvisa Ryssland (38 platser).⁶⁸

3.5.2 Presidentämbetet

Dagens nuvarande konstitution antogs sent år 1993 och resulterade i ett mycket stark presidentämbete. Till exempel ger konstitutionen presidenten sista ordet vid oenighet mellan president och parlament.⁶⁹ Alla ryska medborgare över 34 års ålder som har residerat i Ryssland i minst tio år har rätt till att kandidera till presidentposten. Rysslands president är landets statschef och statens representant både inrikes och utrikes samt den som undertecknar internationella avtal och fördrag. Vidare har denne ävenledes stor inflytande över försvarets policys då denne, i egenskap som överbefälhavare för landets väpnade styrkor, utser ledaren för militären samt godkänner hela federationens förvarsdoktriner.⁷⁰ Presidenten väljs till ämbetet genom direktval och under en mandatperiod på fyra år. Presidenten har befogenheter att utse en premiärminister som i sin tur bildar en regering samt leder den, dock måste utnämningen av en tillträdande premiärminister godkännas av statsduman.⁷¹ Såväl presidenten och regeringen kan påstås vara i besittning av den verkställande makten i landet, men presidenten kan emellertid avsätta en regering eller föreslå statsduman att avsätta enskilda ledamöter. Presidentämbetet förfogar dessutom över stora möjligheter att påverka

⁶⁶ www.freedomhouse.org

⁶⁷ www.wikipedia.org

⁶⁸ www.dn.se

⁶⁹ www.ne.se

⁷⁰ Zielonka, Jan, 2001. *Democratic Consolidation in Eastern Europe*, s. 277ff.

⁷¹ www.ne.se

utnämningar till viktiga poster inom domstolar, ordningsmakten, justitierådet, ambassadörer samt andra statliga representanter. Som en av de lagstiftande institutionerna kan presidenten utfärda dekret utan möjlighet för den lagstiftande församlingen att intervensera, så länge dessa inte är i konflikt med de existerande lagarna. Ytterligare bevis på presidentens makt är att denne kan upplösa parlamentet, bestämmer när valdagarna ska äga rum samt införa undantagstillstånd i landet.⁷² Vissa menar att en president idag har mer makt än under sovjettiden samt att dennes position på den inhemska politiska arenan är nästan lika dominant som en diktator.⁷³

Konstitutionen tillåter inte samma person att ställa upp i ytterligare ett presidentval efter att ha suttit på presidentposten i två mandatperioder. En president kan bli avsatt av parlamentet men det anses osannolikt. Skulle en president mot all odds bli avsatt skulle premiärministern enligt konstitutionen ta över presidentämbetet temporärt för att därefter under en tid av tre månader tillkännage nyval. Dessutom kan en president bli åtalad vid misstanke om grov brottslighet, men för detta krävs inte bara 2/3 delars majoritet i parlamentet utan åtalet måste dessutom godkännas av högsta domstolen.⁷⁴ Ämbetet som Rysslands president innehas sedan 7 maj, 2008 av Dimitrij Medvedev medan premiärministern är den före detta presidenten Vladimir Putin.⁷⁵

3.5.3 Regeringen

Regeringen är ett av de verkställande organen i den ryska statsapparaten och påminner i sin struktur mycket om de regeringar som återfinns i Väst. Ordförande för regeringen är premiärministern, resten av regeringen består av en vice premiärminister samt federala ministrar med respektive ministerier samt departement. Landets president föreslår en lämplig premiärministerkandidat som ska bilda och leda en regering för statsduman. Om en majoritet av statsduman godkänner kandidaten utses denne till premiärminister vars första uppgift blir att bilda en regering. Inom en vecka efter att denne godkänns av både president och statsduman utser premiärministern kandidater till samtliga ministerämbeten i den blivande regeringen. Statsduman kan endast godkänna eller avvisa en premiärministerkandidat men inte ministerkandidaterna som presenteras av premiärministern, dessa utses för övrigt av presidenten. Om en kandidat till premiärministerposten avslås måste det göras inom en vecka. Skulle statsduman avslå kandidaten tre gånger kan presidenten upplösa parlamentet och tillkännage ett nytt parlamentsval. Om en regering av statsduman inte anses ha skött sina åtaganden tillfredsställande kan den sistnämnda lägga ett misstroendevotum mot regeringen. I detta läge avgör presidenten regeringens framtid då denne har

⁷² www.ne.se

⁷³ Diamond, Larry, 1999. *Developing Democracy – Toward Consolidation*, s. 53.

⁷⁴ www.wikipedia.org

⁷⁵ www.ne.se

möjlighet att endera godkänna eller bortse från misstroendevotumet. Skulle statsduman insistera och inom tre månader lägga ett nytt misstroendevotum mot samma regering kan presidenten välja att upplösa parlamentet istället för regeringen och tillkänna ett nytt parlamentsval.⁷⁶

Regeringens huvudsakliga uppgift blir att verkställa de påbud presidenten och parlamentet godkänner. Dessutom har regeringen en roll som övervakare samt ansvarar för att viktiga funktioner i samhället som bland andra respekt för mänskliga rättigheter och skydd av privat egendom. Utöver dessa har regeringen också i uppgift att utforma statens budget samt hur den ska verkställas. Dock måste detta ha godkännande från statsduman. Avslås budgetplanen kommer en ny budget utformas med representanter från både det lagstiftande och verkställande i samarbete.⁷⁷

3.5.4 Vilken styrelseform har Ryssland?

Parlamentarism och presidentialism är de dominerande styrelseformer i världen men sedan kommunismen fall i Östeuropa har många av dessa nya demokratier valt att använda sig av en blandning av dessa båda statskick, semipresidentialism. Detta bekräftas av Linde och Ekman som skriver ”I de post-sovjetiska staterna (med undantag av de baltiska staterna) har tendensen varit att införa semipresidentiella system med en stark presidentmakt.”⁷⁸

Federationen Ryssland är ett land som uppvisar många kännetecken med ett land som infört ett semipresidentiellt system med en stark presidentmakt vilket tidigare redogörelser i detta arbete visar på. Man kan säga att semipresidentialism är en kombination av parlamentarism och presidentialism, där man försöker minimera nackdelarna med båda de sistnämnda systemen. Kännetecken för semipresidentialism är bland annat att den folkvalda presidenten är enbart statschef men har normalt mer makt än vad statschefer i parlamentariska system har vilket också stämmer in på Ryssland.⁷⁹ Rysslands konstitutionella styrelseform är ett mellanting mellan presidentialism och semipresidentialism då makten hos presidenten förstärkts under Putins regeringstid.

3.6 Folkets möjligheter att påverka

Officiellt anser Ryssland sitt statskick vara en demokratisk och federativ republik. Den politiska makten fördelas mellan det lagstiftande, verkställande och juridiska organet. Det vill säga presidenten, parlamentet samt högsta domstolen.

⁷⁶ www.wikipedia.org

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ekman, Joakim – Linde, Jonas, 2006. *Demokratiseringsprocesser*, s. 171.

⁷⁹ Ibid, s. 166ff.

Vid en hastig granskning av den ryska demokratin och politiken skulle många anta att Ryssland inte skiljer sig mycket från de konsoliderade demokratierna i Väst. Genom allmänna personval avgöra folket vem som får tillträde till presidentämbetet, den politiskt främsta posten en enskild person kan inneha inom Ryska federationen. Folket har på samma sätt politisk inflytande att genom allmänna val påverka sammansättningen av underhuset i parlamentet, statsduman. Dessa två val är de två kanaler för det folkliga inflytandet som Linde och Ekman nämner.⁸⁰ De 450 platserna för ledamöter i statsduman, baseras på hur många procent ett parti erhållit av rösterna i valet. Men före valet 2007 har nya vallar införts, till exempel har partisparren höjts från 5 till 7 procent för att få representation i statsduman. Just denna lag har fått utstå hårt kritik från flera organisationer, bland andra Europarådet, OSSE (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) och Freedom House. Den sistnämnda anser till exempel att dessa lagar försvårar för oppositionella partier att ta få representation i statsduman.⁸¹ Valobservatörer där på uppdrag av Europarådet och OSSE kritiserar valet för att rysk media visar partiskhet genom att uppvisa starka sympatier för Vladimir Putin samt partiet Förenade Ryssland, dessutom har många rapporter uppkommit om att oppositionspolitiker har blivit trakasserade.⁸² Kritiken från dessa ansedda organisationer påverkar självfallet hur omvärlden ser på Ryssland som enligt Freedom House anses vara en icke demokratisk stat med begränsade politiska rättigheter samt civila friheter.⁸³

När Boris Jeltsin intog presidentämbetet 1991, trodde många i Väst på ett mer demokratiskt Ryssland, men redan 1993 fick han igenom en konstitution som utökade presidentens makt på bekostnad av det folkvalda parlamentets. Gadis Gadzhiev tror att om Jeltsin konstitutionellt delegerat en del av den makt han vann 1993 hade demokratiseringen av landet varit mer framgångsrikt.⁸⁴

Hans efterträdare Vladimir Putin har stärkt presidentämbetets makt än mer under sin regenttid. Samtidigt har det ”demokratiska” Ryssland blivit alltmer auktoritärt. Denna utveckling stämmer väl med Timothy Fries teorier om att utökande av presidentens makt sker oftast under andra halvan av dennes mandatperiod.⁸⁵ Vidare menar Frye att en expansion av presidentens makt inte alltid leder till slutet för en demokratisering, men däremot påverkar det civila och politiska rättigheter i negativ riktning vilket Ryssland exemplifierar väl.⁸⁶ Om landet är ute efter att en dag betraktas som en konsoliderad demokrati är kritiken från omvärlden ett hårt bakslag. Larry Diamond till exempel menar att alla parter som konkurrerar om makten bör vara överens om spelreglerna samt hålla tillbaka sina befogenheter att utöva den verkställande makten.⁸⁷ Kritiken mot de nya

⁸⁰ Ekman, Joakim – Linde, Jonas, 2006. *Demokratiseringsprocesser*, s. 164.

⁸¹ www.freedomhouse.org

⁸² www.dn.se

⁸³ www.freedomhouse.org

⁸⁴ Zielonka, Jan, 2001. *Democratic Consolidation in Eastern Europe*, s. 290ff.

⁸⁵ Frye, Timothy, 2002. *Presidents, Parliaments, and Democracy: Insights from the Post-Communist World*, s. 98.

⁸⁶ *Ibid*, s. 99.

⁸⁷ Diamond, Larry, 1999. *Developing Democracy – Toward Consolidation*, s. 70.

vallagarna år 2007 visar att spelreglerna inte accepteras hos de andra inhemska politikerna. Dessutom har Putin istället för att hålla tillbaka sin verkställande makt nyttjat den till att utöka presidentmakten. Rysslands nuvarande president, Dimitrij Medvedev ser ut att gå på samma hårda linje som Putin, det vill säga han tvekar inte att använda sig av militär vapenmakt vilket konflikten i Georgien visar på.

Hälften av "folket" i Ryssland är kvinnor och man kan tro att det inte finns någon större kvinnorepresentation i den ryska politiken. Men under kommunisttiden var dåvarande sovjetledaren Mikhail Gorbatsjov med om att upprätta ett parti bestående av enbart kvinnor. Det Ryska kvinnopartiet intresserade sig bland annat för frågor som rör social säkerhet, utbildning, kulturutveckling, hälsovården, barns rättigheter samt diskriminering mot kvinnor.⁸⁸ I valet 1993 lyckades kvinnopartiet få åtta procent av de röstberättigade vilket gav dem plats i statsduman. Denna framgång ledde till att andra partier till nästa val nominerade en stor mängd kvinnor inom sina respektive parti och detta resulterade i att kvinnopartiet inte lyckades nå det tidigare fem procentspärren. Misslyckandet ledde till att partiet splittrades och de ställde slutligen inte upp vid valet 2003.⁸⁹ Generellt har kvinnor i Ryssland haft svårt att erhålla politisk representation, vilket valet 2007 uppvisade då endast fjorton procent av ledamöterna i parlamentet är kvinnor. Dock är detta ett fall fram då de bara kontrollerade tio procent av platser efter valet år 2003.⁹⁰

⁸⁸ Hale, Henry, 2006. *Why not parties in Russia?*, s. 53.

⁸⁹ *Ibid*, s. 53f.

⁹⁰ www.freedomhouse.org

4 Slutsatser

Vi anser att landet har en skendemokrati där man utåt sett utger sig för att ha en demokratisk styrelseform men i själva verket har presidenten mer makt än vad presidenter i ett presidentiellt system har. Lauri Karvonen skriver att ”Den typiska diktaturen idag är en auktoritär regim uppbyggd kring en president som håller de politiska trådarna i fast grepp.” vilket vi tycker överensstämmer med våra efterforskningar av fallet Ryssland.⁹¹

Ryssland uppfyller enligt oss inte kraven för att få kalla sig en demokrati, inte ens i dess enklaste form. Vi vill mena att Ryssland ej heller kan kallas en diktatur, inte en renodlad i varje fall. Vi känner att vår forskning inte är tillräcklig för att bestämma exakt vart Ryssland befinner sig mellan de båda begreppen diktatur och demokrati utan vi nöjer oss med att ansluta oss till Freedom House bedömning av Ryssland och håller med om att landet idag bör ses som ett ofritt land.

Enligt transitionsteorins Rustowmodell finns det tre faser i ett lands demokratiprocess och här tycker vi att Ryssland under Jeltsins regim kan sägas ha befunnit sig i den andra fasen dvs. i en beslutsfas. När Putins tillträde som president styrde han landet i en riktning som vi anser inte längre passar in i Rustows modell. Vi anser att Rustowmodellen fortfarande är användbar när ett land upplever en smärre tillbakagång i demokratiseringsprocessen men att i fallet Ryssland så talar vi om något betydligt mer drastiskt än en liten tillbakagång.

Mikhail Gorbatsjov, Boris Jeltsin och Vladimir Putin har alla spelat en mycket stor roll för Rysslands demokratiseringsprocess. Gorbatsjovs handlingar bidrog i stor grad till Sovjetunionens kollaps och skapade därmed förutsättningarna för ett liberaliserat och demokratiserat Ryssland. Jeltsin är mest känd för att ha infört demokratiska reformer och marknadsekonomi i Ryssland. Putin har som aktör stärkt presidentmakten och fört landets demokratiseringsprocess att gå tillbaka sedan han tog makten. Sambandet mellan dessa tre aktörer och Rysslands demokratiska utveckling är att de har haft oerhört mycket makt, vilket har gett dem en unik möjlighet att påverka landets demokratisering.

Under Jeltsins regeringstid för Ryska federationen upplevde landet sin höjdpunkt sett ur demokratisynvinkel för att sedan påbörja en tillbakagång i demokratiutvecklingen. I samband med återgången stärktes presidentmakten vilket gör att vi anar en koppling mellan dessa faktorer. Att Ryssland numera har en form av ett semipresidentiellt system tillsammans med en stark presidentmakt anser vi ha en negativ påverkan för demokratiprocessen då en av kanalerna för folkligt inflytande minskar.

⁹¹ Karvonen, Lauri, 2008. *Diktatur – Om ofrihetens politiska system*, s. 85.

Huntington hävdar att det finns ett samband mellan de många demokratiseringsprocesser som påbörjades i Central- och Östeuropa efter Sovjetunionens sammanbrott och vi känner oss benägna att hålla med honom. Speciellt om man kombinerar Huntingtons vågteori med transnationell idéspridning och demonstrationseffekter som vi avhandlar i diffusionskapitlet.

5 Avslutande diskussion

Syftet med detta arbete var att undersöka varför Ryssland inte är mer demokratiserat. Vi har valt att undersöka hur enskilda aktörers handlande har påverkat Rysslands demokratisering och vilken roll valet av styrelseskick har haft. Vi känner att vi lyckats med att besvara de frågor som vi bestämde oss för att undersöka men känner samtidigt att uppsatsarbetet genererat nya frågor vilket skulle kunna inspirera till ny forskning. Vi ställer oss frågan: Finns det något i Rysslands historia som kan svara på varför Ryssland inte är mer demokratiskt?

Ryssland har en lång tradition av starka totalitära ledare som konsoliderat sin makt med våld och mord. Många länder som har lyckats i sin övergång från auktoritärt styre till demokrati har tidigare haft system som med lite god vilja kan uppfattas som demokratiska, det ryska folket har aldrig upplevt något sådant system.

Man bör heller inte underskatta den propaganda som det ryska folket upplevt under lång tid. Sovjetledningen har varit i full kontroll av massmedia och folk har enkom matats med den information som gynnat den rådande regimen. Våra undersökningar visar dessutom att det skett en kontinuerlig alternering av den historia som det ryska folket haft tillgång till. Idag är möjligheterna fler, den tekniska utvecklingen har gett oss Internet och numera tillåts folk resa utanför landets gränser. Så länge det ryska folket inte känner till de brott som begåtts under kommunisttiden finns risken att man blickar bakåt istället för framåt. Eventuellt måste Ryssland göra upp med sitt förflutna innan det ryska samhället och det ryska folket är redo för demokrati.

Genom tiden har Ryssland haft många mäktiga ledare vars handlingar påverkade miljontals i landet. De som har haft någon som helst verkan på landets demokratiseringsprocess har varit Mikhail Gorbatsjov, Boris Jeltsin samt Vladimir Putin. Gorbatsjov insåg hur illa ställt det var i Sovjetunionen när han tog över ordförandeposten 1985. Det var hans företrädare som under det kalla kriget gav sig in i en militärupprustningsduell mot USA utan hänsyn till sin befolkning, inte Gorbatsjov. Han tog istället beslutet om att försöka rädda unionen. Han hade oddset emot sig men försökte ändå och förlorade. Man kan fråga sig om det fanns något Gorbatsjov kunde göra för att rädda det kommunistiska systemet i Östeuropa? Hade tiden sprungit ifrån kommunismen?

Boris Jeltsin sågs en gång i tiden som en liberal och demokratisk ledare av många politiker. Men man kan fråga sig hur demokratisk han var som ledare, för under sin första mandatperiod som president för Ryska federationen tyckte han parlamentet inte fick något gjort på grund av för mycket diskussioner. Efter Ryssland blev fritt från Sovjet uppstod ett maktvakuum samt att han hade en mycket hög status vilket kan förklara hur han otroligt nog lyckades få igenom en konstitution som resulterade i ett enormt mäktigt presidentämbete. Kanske

utnyttjade Jeltsin att såväl folket som politikerna var trötta på det politiska kaos samt ekonomiska vanvården vid den tiden. Konstitutionen, Jeltsin fick igenom 1993 har istället för att hjälpa landets demokratiutveckling, banat väg för en auktoritär ledare med mer makt än under kommunisttiden.

Vladimir Putin har utnyttjat denna konstitution till att utöka sin presidentmakt än mer. Det har varit möjligt genom hans enorma popularitet i Ryssland. Putins popularitet bygger till viss del på att den ryska ekonomin stabiliserats under hans presidentskap. Att den ryska ekonomin stabiliserats beror till stor del på höga energipriser på världsmarknaden samt att Ryssland har gas och oljefyndigheter. Utan det ekonomiska reformarbete som Putins föregångare genomdrivit hade sannolikt Rysslands ekonomi varit sämre. En förklaring till att den ryska ekonomin utvecklas så långsamt är att det saknas entreprenörer inom det ryska samhället. Även om det sakta håller på att ändras så menar vi att den ryska ekonomin fortfarande lider för de anti profit och anti kapitalism tankar som genomsyrade det ryska samhället under större delen av 1900-talet.

Ryssland må ha en konstitution som påminner om Västvärldens konsoliderade demokratier, men det faktum att maktbalansen mellan president och parlament inte är jämn vittnar om att Ryssland inte har förändrat mycket sedan kommunisttiden. Förvisso har de en marknadsorienterad ekonomi, men staten kontrollerar landets media vilket underlättar för spridning av propaganda samt att det favoriserar den sittande presidenten. De senaste valen i Ryssland har alla varit ifrågasatta av omvärlden men efter en tid synes det som om kritiken har lagt sig. Politiker från alla länder accepterar att möta samt diskutera fördrag vilket inte kan tolkas som annat än att de numera accepterar valet om deras land kan gynnas av bättre diplomatiska förbindelser med Ryssland.

6 Referenser

- Denk, Thomas – Silander, Daniel, 2007. *Att studera demokratisering*, Stockholm, Santérus förlag.
- Diamond, Larry, 1999, *Developing Democracy – toward consolidation*, Baltimore, The John Hopkins university press.
- Elliot, John E. – Hall, Thomas, 1999. “Boris Yeltsin and Russia's rocky road to capitalism: the early years”, *International Journal of Social Economics*, vol. 26, nr. 12, s. 1389-1417.
- Ferro, Marc, 2003. *The Use and Abuse of History*, New York: Routledge
- Frye, Timothy, 2002. “Presidents, Parliaments, and Democracy: Insights from the Post-Communist World”, i Reynolds, Andrew (ed.), *The Architecture of Democracy. Constitutional Design, Conflict Management, and Democracy*. Oxford & New York: Oxford University Press, s. 81-103.
- Gadzhiev, Gadis, 2001. “Power Imbalance and Institutional Interests in Russian Constitutional Engineering”, i Zielonka, Jan (ed.), *Democratic Consolidation in Eastern Europe – Volume 1 – Institutional Engineering*, Oxford: Oxford University Press, s. 269-292.
- Grugel, Jean, 2002. *Democratization – a critical introduction*, New York, Palgrave Macmillan, New York.
- Hale, Henry E., 2006. *Why Not Parties In Russia? – Democracy, Federalism, and the State*, New York: Cambridge University Press.
- Karlsson, Klas-Göran, 2003. *Europa och världen under 1900-talet. 2: a uppl.* Stockholm: Liber.
- Karvonen, Lauri, 2008. *Diktatur – Om ofrihetens politiska system*, Stockholm: SNS Förlag.
- Khrushchev, Sergei, 2000. ”Russia after Yeltsin: A Duel of Oligarchs”, *Mediterranean Quarterly*, vol. 11, nr. 3, s. 1-29.
- Landes, David S., 1999. *The Wealth and Poverty of Nations*, New York: Norton & Company Inc.
- Linde, Jonas, Ekman, Joakim, 2006. *Demokratiseringsprocesser – Teoretiska ansatser och empiriska studier*, författarna och studentlitteratur
- Lundquist, Lennart, 2001. *Medborgardemokratin och eliterna*, Lund: Studentlitteratur.
- Odling-Smee John, 2008. “Longer view is better”, *Finance & Development*, volym 45, nr. 1, s. 53
- Shevtsova, Lilia, 2008. ”Vladimir Putin”, *Foreign Policy*, nr. 164, s. 34-36, 38, 40.
- Thompson, Mark R, 2004. *Democratic Revolutions*, New York: Routledge.

CIA – The World Factbook, 2008. *Russia* [online].
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html>.

December 19 2008

Freedom House, 2008, *Russia (2008)* [online].
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=363&year=2008&country=747>
5 December 17 2008.

www.ne.se

Jonson, Lena, 2008. *Ryska federationen* [online].

Karlsson, Klas-Göran, 2008. *Ryssland* [online].

Petersson, Bo, 2008. *Michail Gorbatjov* [online].

Petersson, Bo, 2008. *Boris Jeltsin* [online].

Petersson, Bo – Karlsson, Klas-Göran, 2008. *Vladimir Putin* [online].

Sjögren, Peter A., 2008. *Ryssland* [online].

TT-Interfax, 2007. *Mandatfördelningen klar i ryska duman* [online].
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=148&a=721558> Januari 05 2009.

TT-Reuters, 2008. *Stalin tredje största ryss genom tiderna* [online].
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article4080628.ab>, December 30 2008.

Wijnbladh, Olof, 2007. *Dumavalet "inte rättvist"* [online].
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=148&a=721165> Januari 05 2009.

7 Bilagor

7.1 Bilaga 1 "Freedom Houses Checklist"

Political Rights Checklist

Electoral Process

1. Is the head of government or other chief national authority elected through free and fair elections?
2. Are the national legislative representatives elected through free and fair elections?
3. Are the electoral laws and framework fair?

Political Pluralism And Participation

1. Do the people have the right to organize in different political parties or other competitive political groupings of their choice, and is the system open to the rise and fall of these competing parties or groupings?
2. Is there a significant opposition vote and a realistic possibility for the opposition to increase its support or gain power through elections?
3. Are the people's political choices free from domination by the military, foreign powers, totalitarian parties, religious hierarchies, economic oligarchies, or any other powerful group?
4. Do cultural, ethnic, religious, or other minority groups have full political rights and electoral opportunities?

Functioning Of Government

1. Do the freely elected head of government and national legislative representatives determine the policies of the government?
2. Is the government free from pervasive corruption?
3. Is the government accountable to the electorate between elections, and does it operate with openness and transparency?

Civil Liberties Checklist

Freedom Of Expression And Belief

1. Are there free and independent media and other forms of cultural expression? (Note: In cases where the media are state controlled but offer pluralistic points of view, the survey gives the system credit.)
2. Are religious institutions and communities free to practice their faith and express themselves in public and private?
3. Is there academic freedom, and is the educational system free of extensive political indoctrination?
4. Is there open and free private discussion?

Associational And Organizational Rights

1. Is there freedom of assembly, demonstration, and open public discussion?
2. Is there freedom for nongovernmental organizations? (Note: This includes civic organizations, interest groups, foundations, etc.)
3. Are there free trade unions and peasant organizations or equivalents, and is there effective collective bargaining? Are there free professional and other private organizations?

Rule Of Law

1. Is there an independent judiciary?
2. Does the rule of law prevail in civil and criminal matters? Are police under direct civilian control?
3. Is there protection from political terror, unjustified imprisonment, exile, or torture, whether by groups that support or oppose the system? Is there freedom from war and insurgencies?
4. Do laws, policies, and practices guarantee equal treatment of various segments of the population?

Personal Autonomy And Individual Rights

1. Does the state control travel or choice of residence, employment, or institution of higher education?
2. Do citizens have the right to own property and establish private businesses? Is private business activity unduly influenced by government officials, the security forces, political parties/organizations, or organized crime?
3. Are there personal social freedoms, including gender equality, choice of marriage partners, and size of family?
4. Is there equality of opportunity and the absence of economic exploitation?

Informationen ovan är hämtat från Freedom Houses hemsida och gäller 2008. I anslutning till denna lista så förklarar de också att då de analyserar ett land för att avgöra hur fritt respektive ofritt det är så granskar de bland annat hur landet i fråga svarar på ovan ställda frågor, varje fråga genererar en poäng vars värde beror på hur fritt landet är. Poängen räknas samman och resulterar i en bedömning av landet som helhet. Freedom House bedömer slutligen landets tillstånd som

antingen fritt, delvis fritt eller ofritt beroende av hur väl de svarat på ovan ställda krav.

7.2 Bilaga 2 ”Allmänna fakta”

- Rossijskaja Federatsija/Ryska federationen
- Statsskick: republik
- Grundad på 1100-talet e.Kr.
- Självständig stat från Sovjet Unionen 24 augusti 1991
- Nationaldag: 12 juni
- Viktigaste språk: ryska
- Landyta: 17 075 200 km²
- Befolkningsmängd: 140 702 096 inv. (Juli 2008)
- Befolkningsstäthet (2008): 8 inv. per km²
- BNP per capita (2007): 10 468 US dollar
- Myntenhet: rubel
- Huvudstad: Moskva (10,4 miljoner inv.)
- Andra större städer; Sankt Petersburg (4,0 inv.), Novosibirsk (1,4 inv.) och Jekaterinburg (1,3 inv.)
- 11 tidszoner
- Största partier i valet 2 december 2007 i procent av de röstberättigade: Förenade Ryssland (64,30 %), Kommunistpartiet (11,57 %), Rysslands Liberaldemokratiska partiet (8,14 %) samt Ryska rättvisepartiet (7,74 %).
- Högsta berg: Elbrus (5 642 m ö.h.)
- Längsta flod: Volga (3 700 km)
- Naturlig befolkningstillväxt (2008): -0,5 %; födelsetal 12 ‰, dödstal 15 ‰
- Åldersstruktur (2008): 0–14 år (15 %), 15–64 (61 %), 65– (14 %)
- Medellivslängd (2008): 66 år; män 60 år, kvinnor 73 år
- Viktigaste exportprodukter: olja, naturgas, timmer och träprodukter
- Viktigaste exportländer: Nederländerna, Tyskland, Ukraina
- Viktigaste importprodukter: maskiner, konsumentvaror, läkemedel
- Viktigaste importländer: Tyskland, Ukraina, Kina

Källa: CIA – The World Factbook och NE.se